

Håkan Nesser

Het tweede leven
van meneer Roos

Uit het Zweeds vertaald door
Anna Ruighaver

DE GEUS

De vertaling van het fragment uit *Paarden stelen* is van de hand van Marianne Molenaar (De Geus, Breda 2006)

Citaten uit de Bijbel zijn afkomstig uit de Statenvertaling (Jes. 9:1-20)

Oorspronkelijke titel *Berättelse om herr Roos*, verschenen bij Albert Bonniers Förlag

Oorspronkelijke tekst © Håkan Nesser, 2008

Published by arrangement with Bonnier Group Agency, Stockholm, Sweden

Nederlandse vertaling © Anna Ruighaver en De Geus bv, Breda 2013

Omslagontwerp en -illustratie Rozemarijn Koopmans, naar het ontwerp van Koitz animation & graphics

ISBN 978 90 445 2302 7

NUR 305

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van De Geus bv, Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland.
Telefoon: 076 522 8151. Internet: www.degeus.nl.

Wilt u het gratis magazine *Geuzennieuws* met informatie over onze nieuwe uitgaven ontvangen, ga dan naar www.degeus.nl en meld u aan.

1

De dag voor de grote verandering had Ante Valdemar Roos een beeld voor zich gezien.

Het was herfst en hij liep met zijn vader hand in hand door het bos. Zonlicht sijpelde tussen de kronen van de dennenbomen door, die hoog boven hem uittoerden. Ze liepen over een paadje dat tussen vossenbesenstruikjes en bemoste stenen door slingerde. De lucht was helder en her en der rook het naar paddestoelen. Hij moest een jaar of vijf, zes zijn. Wat verderop hoorde je gekwetter van vogels en het blaffen van een hond.

‘Dit gebied heet Gråmyren’, zei zijn vader. ‘Hier staat de eland altijd.’

Het was in de jaren vijftig. Zijn vader droeg een leren gilet en een geruite pet, die hij nu afzette. Hij liet de hand van zijn zoon los om met de mouw van zijn overhemd het zweet van zijn voorhoofd te vegen, haalde zijn pijp en tabak tevoorschijn en begon de pijp te stoppen.

‘Kijk goed om je heen, Valdemar, mijn jongen’, zei hij. ‘Beter dan dit wordt het leven niet.’

Beter dan dit wordt het nooit.’

Ante Valdemar wist niet zeker of het echt zo gegaan was, of dit een waarheidsgetrouwe herinnering was of alleen

maar een beeld dat uit de raadselachtige bron van het verleden was komen bovendrijven. Het kon net zo goed een verlangen zijn naar iets wat nooit geweest was.

Want op het moment dat hij het beeld voor zich zag, meer dan vijftig jaar later, zat hij naast zijn auto, met zijn ogen gesloten tegen het zonlicht, op een grote, warme kei en was het moeilijk te bepalen wat schijn of werkelijkheid was. Het was augustus, hij had nog een half uur over van zijn lunchpauze. Zijn vader was in 1961 overleden toen hij nog maar twaalf jaar was, en de herinneringen uit die tijd droegen vaak deze glans van idylle en vervlogenheid. Het zou hem daarom niet verbazen als sommige dingen niet echt gebeurd waren.

Maar de woorden hadden wel echt geklonken, hij had niet het gevoel dat hij ze zelf bedacht kon hebben.

Beter dan dit wordt het leven niet.

En de pet en het gilet herinnerde hij zich ook nog goed. Mijn vader was vijf jaar jonger dan ik nu ben, dacht Ante Valdemar. Vierenvijftig is hij maar geworden.

Hij dronk het laatste beetje koffie op, liep naar zijn auto en ging achter het stuur zitten. Verstelde zijn stoel naar ligstand en sloot opnieuw zijn ogen. Liet het zijraam openglijden zodat hij de zwoele wind kon voelen.

Even slapen, dacht hij, ik heb nog een kwartiertje.

Misschien zie ik dat moment in het bos dan weer voor me of misschien komt er iets anders moois.

De firma Wrigmans Elektriska maakte thermoskannen. Vanaf de oprichting, eind jaren veertig, tot een aantal decennia later had de focus gelegen op de productie van allerlei elektrische apparaten zoals ventilatoren,

keukenmachines en haardrogers, maar vanaf midden jaren zeventig produceerde het bedrijf thermoskannen. Die omschakeling was vooral te danken aan het feit dat de oprichter, Wilgot Wrigman, haast letterlijk in rook was opgegaan na een transformatorbrand in oktober 1971. Zoiets kan de reputatie van een bedrijf dat elektrische apparaten produceert behoorlijk schaden. Mensen vergeten niet zo snel.

Maar de firmanaam was gebleven, want sommigen waren van mening dat Wrigmans Elektriska een begrip was. De fabriek stond op Svartö, had een dertigtal werknemers en Ante Valdemar Roos was er sinds 1980 hoofd Financiën.

Dat was inmiddels achtentwintig jaar. Elke dag vierenvertig kilometer met de auto; als je ook vierenvertig werkweken per jaar rekende – al was het alleen maar voor het mooie evenwicht – en vijf dagen per week, dan werd dat 271.040 kilometer, wat overeenkwam met ongeveer zeven keer de wereld rond. De eerste reis die Valdemar in zijn leven ooit gemaakt had, was die naar het Griekse eiland Samos geweest, in de tweede zomer met Alice, twaalf jaar geleden. Je kon over de tijd zeggen wat je wilde, maar verstrijken deed hij.

Er bestond nog een ander soort tijd; Ante Valdemar Roos filosofeerde soms over de twee soorten.

Je had de tijd die voorbijraasde, de dagen aaneenreeg, rimpel op rimpel stapelde en jaar op jaar. Op die tijd had je niet zo veel grip. Je kon hem alleen maar zo goed mogelijk proberen bij te houden, een beetje zoals jonge honden een loopse teef achternarennen en vliegen achter een koeienkont aan gaan.

En je had die andere tijd. Hij verliep langzaam en was

moeizaam van aard, stond soms zelfs gewoonweg stil, dat kon in ieder geval zo lijken. Zoals de trage seconden en minuten wanneer je als zevende in de rij stond te wachten voor het rode stoplicht bij de kruising Fabriks-gatan-Ringvägen, of als je een half uur te vroeg wakker werd en met geen mogelijkheid weer in slaap kwam – alleen maar op je zij in bed kon liggen, terwijl je naar de wekker op het nachtkastje lag te staren en het langzaam licht zag worden.

Die bewegingloze tijd was goud waard; met het ouder worden werd hem dat steeds duidelijker.

In de pauzes, dacht hij dan, in de pauzes tussen de gebeurtenissen in – in een novembernacht als het ijs zich over het water vlijt, zo zou je het in een poëtische bui kunnen zeggen – daar hoor ik thuis.

Mensen zoals ik.

Zo had hij er niet altijd over gedacht. Pas sinds een jaar of tien. Misschien was het inzicht langzaam gegroeid, maar zeker was in elk geval dat hij zich er bewust van geworden was – het voor zichzelf geformuleerd had – tijdens een heel specifieke gebeurtenis. Dat was op een dag in mei geweest, vijf jaar geleden. Hij was op een ochtend onderweg van Kymlinge naar Svartö toen zijn auto het plotseling begaf. Hij was net de tweesprong bij de kerk van Kvartofta gepasseerd. Langs de kant van de weg was hij stil komen te staan. Een paar keer had hij nog geprobeerd te starten, maar er was geen enkel teken van leven gekomen. Als eerste had hij Red Cow gebeld om door te geven dat hij verlaat was, vervolgens had hij naar de hulpdienst Assistance gebeld, waar ze beloofd hadden binnen een half uur met een leenauto bij hem te zijn.

Het was anderhalf uur geworden, en in die negentig minuten – terwijl hij achter het stuur zat en naar de vogels keek die in de heldere lucht vlogen, naar het licht dat verstild boven de akkers hing en naar de aderen op zijn handen, waarin zijn bloed werd rondgepompt door de inspanningen van zijn oude, trouwe hart – was hij erachter gekomen dat zijn geest in dit soort situaties de ruimte kreeg. Juist in dit soort situaties.

Hij had zich er niet druk om gemaakt dat de sleepwagen maar niet kwam. Het had hem niet gestoord dat Red Cow belde om te vragen of hij alweer onderweg was. Hij had niet de behoefte gevoeld om zijn vrouw te bellen of wie dan ook.

Ik had een kat moeten zijn, had hij gedacht. Ja, verdraaid, zo'n dikke boerderijkat die in het zonnetje op het erf ligt, dat zou wat geweest zijn.

Ook nu hij wakker werd en op zijn horloge keek, moest hij weer aan een kat denken. Over vier minuten was zijn lunchpauze afgelopen, hoog tijd dat hij weer naar Wrigmans terugging.

Het was niet meer dan twee minuten rijden. Een jaar geleden had hij deze beschutte open plek langs een stille bosweg en op een paar steenworpen afstand van de fabriek ontdekt. Soms wandelde hij ernaartoe, maar meestal nam hij de auto, want hij vond het fijn om een kwartiertje te slapen en dan was het heerlijk om gewoon de rugleuning naar beneden te kunnen doen en te gaan liggen. Een slapende man op de grond aan de rand van het bos zou immers wat vreemd overkomen.

De personeelsruimte bij Wrigmans Elektriska was maar vijftien vierkante meter groot, er lag donkerbruin

linoleum en paars laminaat op de vloer. Na er een on-eindig aantal lunchpauzes te hebben doorgebracht, had Ante Valdemar Roos op een nacht gedroomd dat hij dood was en in de hel was beland. Dat was in 2001 of 2002 geweest. De duivel had hem persoonlijk ontvangen. Hij had met een sardonisch glimlachje de deur opengehouden voor de zojuist gearriveerde gast. De inrichting was precies hetzelfde geweest als die in de personeelsruimte bij Wrigmans. Red Cow had al in haar gebruikelijke hoekje gezeten, met haar in de magnetron opgewarmde pastagerecht en de horoscoop, en ze had niet eens opgekeken toen hij binnenkwam.

Sinds die nacht nuttigde Valdemar zijn boterham, yoghurt en koffie aan zijn bureau. Een banaan en een paar peperkoekjes, die hij bewaarde in de bovenste rechterla van zijn ladenblok.

En tegenwoordig pakte hij dus, als het weer tenminste meewerkte, graag de auto om vijftig minuten of een uur even helemaal weg te zijn.

Red Cow vond hem maar vreemd en dat stak ze niet onder stoelen of banken. Maar dat betrof niet alleen zijn lunchgewoontes en hij had zich aangewend zich niets van haar aan te trekken.

De anderen op kantoor, Nilsson en Tapanen en Walter Wrigman zelf, waren trouwens ook niet zo van hem gecharmeerd. Valdemar begreep dat ze hem maar een moeilijk mens vonden. Dat had hij Tapanen een keer horen zeggen toen die met iemand telefoneerde en niet wist dat hij afgeluisterd werd.

‘Ja, die Valdemar Roos is maar een moeilijk mens, je mag God op je blote knietjes danken dat je niet met zo’n man getrouwd bent.’

Zo'n man?

Valdemar was bij Wrigmans gearriveerd en parkeerde op zijn gebruikelijke plekje naast een verroeste container, waarvan al sinds midden jaren negentig werd gezegd dat die afgevoerd moest worden. Tapanen was hooguit twee jaar jonger dan hij maar werkte al bijna even lang bij Wrigmans. Hij had vier kinderen bij dezelfde vrouw, maar was sinds kort gescheiden. Hij wedde op paarden en had de afgelopen achttienhonderd weken beweerd dat het een kwestie van tijd was voor hij een grote zak met geld zou binnenhalen en zijn handen van dit vervloekte, mottige bedrijf zou aftrekken. Hij zorgde er altijd nadrukkelijk voor dat zo luid te zeggen dat Walter Wrigman het hoorde. De uitvoerend directeur keerde dan altijd zijn zakje mondtabak om in zijn mond, streek met zijn hand over zijn kale kop en verklaarde dat niets hem meer plezier zou doen. Werkelijk niets.

Valdemar had Tapanen nooit gemogen, niet eens toen hij mensen nog mocht. De man had iets kleingeestigs en boosaardigs; Valdemar ging ervan uit dat hij zo iemand was die zijn vrienden nog in de loopgraven in de steek zou laten. Hij wist zelf niet wat hij met deze uitdrukking bedoelde, maar het was Tapanen ten voeten uit.

Nilsson had hij wel altijd gemogen. De kromme man uit Norrland bracht het grootste gedeelte van de tijd op de weg door, maar zo nu en dan zat hij op zijn plek links van het glazen hok van Red Cow. Hij was nog geen veertig. Een zwijgzame en vriendelijke man, die getrouwd was met een nog zwijgzamere vrouw uit Byske. Het kon ook Hörnefors zijn. Ze hadden vijf of zes kinderen en waren lid van een kerkgenootschap, Valdemar kon nooit onthouden welk. Nilsson was zo'n half jaar voor

de millenniumwisseling bij Wrigmans begonnen. Hij had het werk overgenomen van Lasse met het been, die overleden was na een tragisch visongeluk in de buurt van Rönninge.

Nilsson bezat een bepaalde ernst, een grauwe, korstmosachtige hoedanigheid die minder slimme personen, zoals Tapanen, als saaiheid zouden bestempelen, en hoe graag Valdemar het ook wilde, hij kon zich inderdaad niet herinneren dat Nilsson ooit met een geintje was gekomen. Het was zelfs moeilijk te zeggen of hij ooit gelachen had tijdens zijn bijna tien jaar trouwe dienst bij Wrigmans Elektriska.

Dus zei het ook wel iets over hem dat hij zo iemand als Nilsson mocht. Of in het verleden had gemogen, zoals gezegd.

Ante Valdemar zat weer achter zijn bureau en had zijn computer aangezet, maar de herinnering aan de wandeling met zijn vader liet hem niet los: de rechte, hoge den-
nenstammen, de vossenbessenstruikjes, de natte kuilen met moerasspirea en gagel. De woorden van zijn vader herhaalden zich als een mantra in zijn hoofd.

Beter dan dit wordt het leven niet.

Beter dan dit wordt het nooit.

De middag stond in het teken van somberheid. Het was vrijdag, augustus. Tijd van de hondsdagen. De zomer hield nog aan, de eerste werkweek na de vakantie was bijna afgelopen en de nabije toekomst lag voor hem als een verkeerd gelegde treinrails: het jaarlijkse kreeftenfeest bij de broer en schoonzus van zijn vrouw Alice in Kymlinge kwam eraan.

Dat was een traditie. Op de tweede vrijdag in augus-